

Թեան նշանաւոր դէմքերից մէկն» համարելէ վերջ, կ'աւելցնէ ցաւով որ անոր կեանքի եւ դործունէութեան մասին, դրժ-բարխաւար, որեւէ աղբիւր մէջ չի հասնի»: Ըստ հեղինակին, «ծնուել է հաւանարար 1600ական թուականներէ վերջին կամ 1700ական թուականներէ սկզբին» (էջ 5): Արդարեւ, Տիկին Նազարեանի կենսագրական տեղեկութիւնները հաղիւքանի մը թուականներէ կը բաղկանան, որոնց հնազոյնը 1753էն առաջ չէ: Զարմանալի ու անհասկնալի է այս լուսթիւնը Պետրոս Ղափանցիի մասին, որ թէ' լաւ ծանօթ էր իր դարուն եւ թէ' ժամանակակիցներէն յիշատակուած:

Տիկին Ծուլանիկ Նազարեանի ջանքերը թէ՛ եւ ապարդիւն կ'անցնին Պետրոս Ղափանցիի կենսագրութեան ցարդ ծանօթ մասին նոր բան մը աւելցնելու, այնուհանդերձ սքանչելի կերպով ու մանրակրկիտ կը ներկայացնէ Ղափանցիի մեծարժէք գրական վաստակը: Ինչպէս յարգելի հեղինակը նշանակած է (էջ 17), 1920ին խանդավառութեամբ այս մասին դրած եմ Նիւ Եորքի «Հայաստանի Կոչ-նակին» մէջ: Հոս աւելցնեմ որ իմ աշխատութիւնս կը պարունակէր Երկրորդ մաս մը, որ Ղափանցիի տաղերը կը ներկայացնէի հարկ եղած անդրադարձումներով: Կոչնակի խմբագրութիւնը, սակայն, աւելորդ նկատեց այդ մասը եւ չհրատարակեց, եւ դժգոյս աշխատութեանս առնջին մասով: Կէս դար վերջ, ահա կը կատարուի Ղափանցիի դործերուն հրատարակուած ըլլալու ցանկութիւնս, շնորհիւ շնորհալի Տիկին Ծուլանիկ Նազարեանի աշխատանքներուն: Հեղինակը շատ լուրջ վերլուծումներ կու տայ, որոնցմէ՝ կրօնական աղատատենչ երգերու, տաղերու եւ շարականներու մասին բնութեանը՝ շատ արժէքաւոր եւ շահեկան դասեր: Ասկէ վերջ Պ. Ղափանցիի տաղերուն վերլուծումը մեծապէս գնահատելի եւ յաջող աշխատանք է:

Տիկին Նազարեան այս հատորով վերադառնալով կը հրատարակէ Ղափանցիի 54 բնորոյի տաղերը, 49 երկեակներ եւ քա-

ռականներ, ինչպէս նաեւ ծանօնիչեալ երգեր: Էջ 367-ով կը սկսի «Ծանօթագրութեան» խմբակը եւ Դիտողութիւնները՝ ընդարձակ մասը, մանրատառ տպագրուած: Թիւ 2 ծանօթագրութեան մէջ Ղափանցիի տաղերուն 1772ի տպագրութեանէն վերջ՝ Թէոդիկի համաձայն՝ 1773ին այ տպագրուած ըլլալը կը յիշուի: Տիկին Նազարեանի չէ յաջողուել 1773ի տպագրութեան դոյրութիւնը հաստատել: Ինքս ալ, 1918ին, երբ քանի մը ամսով Կ. Պոլիս էի, նման բան մը լսած ըլլալս կը յիշեմ (դուցէ Ա. Ալազ-յանեանէն կամ Հր. Ասատուրէն)՝ սակայն երբեք կարելի չեղաւ 1773ի հրատարակութիւնը դտնել կամ տեսնել: Հաւանաբար սխալ է, եւ 1773ի հրատարակութիւն դոյրութիւն չէ ունեցած:

Ռուսներէն ամբողջով, ցանկերէ վերջ կ'աւարտի այս ընտիր դործը:

Հոս կ'ուզէինք աւելցնել որ Ղափանցիի բանաստեղծութիւններէն դատ՝ կ'երեւի թէ՛ դրած է նաեւ Քարգոմբը, դուցէ ո'չ բաղմաթիւ: Մեզի ծանօթ է միայն հաս մը, Երեսուղէի մէկ վանքին թիւ 649 ձեռագիր Քարգոմբէն մէջ, դրուած ԺԹ. դարուն, որուն էջ 73ը ունի «Քարգոմբի վերայ Փրկչաւանդ ողջունի, շարադուգեալ քաղցր ոճի ի Պետրոսէ ծերունադարգ եպիսկոպոսէ Ղափանցոյ»: Կը սկսի «Ամենեցուն ճարտարապետն Աստուած...» (Յուցակ Պոզարեան Եպիսկոպոսի):

Պետրոս Ղափանցիի տաղերէն օրինակներ կան նաեւ Վիեննական Միխիթարեանց թիւ 740 ձեռագիր Տաղարանին մէջ, դրուած Կարին, 1800ին, Կարապետ տիրացուէ: Էջ 8ա. «Վալոյց ձորն է Հայաստան աշխարհին», Նազարեանի թիւ 1 երկեակը:

Էջ 10ա. «Ի քո անհուն եւ յորդաւատ ու դորմութիւնդ յուսով», որ «սոս Տէր Յիսուս» խորհրդեալ կրօնական տաղ մը ըլլալուն՝ Նազարեան չէ հրատարակած:

Էջ 10բ. «Ներքամանից պիտոյ է նիւթ մեռաբա ունել» սկիզբով, որ հրատարակուած է Նազարեանի իբր թիւ 43:

Էջ 11ա. սկիզբէն թերի՝

«Վարդն ու չուանըն չաղամած,

Եւ մանուշակն անտառաց»: